

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av kreditupplysningslagen, 86 § i betaltjänstlagen och 4 a § i straffregisterlagen

Till lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av kreditupplysningslagen, 86 § i betaltjänstlagen och 4 a § i straffregisterlagen (RP 109/2021 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till lagutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Virpi Koivu, justitieministeriet
- expert Erika Virtanen, Konkurrens- och konsumentverket
- juridisk chef Juuso Jokela, Suomen Asiakastieto Oy
- chefsjurist Satu Wennberg, Finanssiala ry
- jurist Emmi Meriranta, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry
- vice ordförande Arttu Rautiainen, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry
- verksamhetsledare Sanna Hughes, Suomen Vuokranantajat ry
- expert Karoliina Katila, Företagarna i Finland rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finansinspektionen
- Finlands Bank
- Bisnode Finland Oy
- Garantistiftelsen sr
- Finlands näringsliv rf
- FINE Försäkrings- och finansrådgivningen.

Utlåtande EkuU 35/2021 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och mål

I propositionen föreslås det att kreditupplysningslagen, betaltjänstlagen och straffregisterlagen ändras. Ekonomiutskottet bedömer förslaget i detta utlåtande särskilt i fråga om de ändringar som gäller lagringstider för uppgifter om betalningsstörningar. Dessa ändringar har särskild betydelse för kreditgivarna och gäldenärerna samt även mer omfattande samhällseliga konsekvenser som hänför sig till näringsverksamhet, finansmarknaden och överskuldssättning.

Bakgrunden till detta är både skrivningen i regeringsprogrammet om förkortning av lagringstiderna för anteckningar om betalningsstörningar och riksdagens särskilda uttalande om saken. I samband med behandlingen av regeringens proposition om temporär ändring av konsumentskyddslagen lämnade riksdagen den 16 juni 2020 enligt förslag i ekonomiutskottets betänkande ett uttalande där riksdagen förutsatte att statsrådet påskyndar lagstiftningen om ett register över betalningsanmärkningar så att de som på behörigt sätt har betalat de belopp som ligger till grund för en anmärkning ska avföras ur registret inom en månad efter betalningen (RSv 69/2020 rd, uttalande 4).

De viktigaste förslagen

Enligt den föreslagna ändringen av kreditupplysningslagen förkortas lagringstiden för vissa av de vanligaste anteckningarna om betalningsstörning som registreras som person- och företagskredituppgifter till följd av betalning av den fordran som ligger till grund för anteckningarna till en månad från det att den som bedriver kreditupplysningsverksamhet har fått besked om att fordran har betalats. De personkreditupplysningar vars lagringstid förkortas omfattar sådana uppgifter om betalningsstörning som konstaterats av en myndighet, utökningsuppgifter och uppgifter om en borgenärs anmälan om betalningsstörning. Det föreslås att lagringstiderna för uppgifter om företagskrediter ändras för att säkerställa en konsekvent reglering och för att de har samma negativa konsekvenser för i synnerhet små företags ställning som personkreditupplysningar. När det gäller företagskreditupplysningar ska betalningen av en fordran leda till att lagringstiden för anteckningen om betalningsstörning förkortas till en månad, när anteckningen om betalningsstörning grundar sig på uppgift om dom i fordringsmål, protest av växel, vissa utökningsuppgifter, vissa offentliggjorda skatte- och försäkringsfordringar eller tratta. Det föreslås att den förlängande effekten av nya anteckningar om betalningsstörning slopas. Ändringen gäller också sådana anteckningar om betalningsstörning där det finns en anteckning om prestationen när ändringarna träder i kraft eller vars lagringstid har förlängts innan ändringen trädde i kraft. Dessutom föreslås vissa andra förtydligande ändringar i bestämmelserna om lagringstider.

Förslagets mål och konsekvenser

Syftet med de föreslagna ändringarna i lagringstiderna för uppgifter om fysiska personers och företags betalningsstörningar är att göra situationen för gäldenärer skäligare i synnerhet när den fordran som ligger till grund för anteckningen om betalningsstörning har betalats. Samtidigt säkerställer man att lagringstiderna bättre uppfyller kraven på öppenhet och proportionalitet i behandlingen av personuppgifter. Med tanke på syftet med och enhetligheten i kreditupplysningslagen är

Utlåtande EkuU 35/2021 rd

målet också att förbättra ställningen för företagare i motsvarande ställning. Problematiska frågor i det nuvarande systemet är i synnerhet att lagringstiderna för anteckningar om betalningsstörningar är långa och oenhetliga och förlängs på grund av nya anteckningar om betalningsstörningar.

Utgångspunkten för den föreslagna regleringen är de betydande konsekvenser som anteckningarna om betalningsstörningar har för gäldenärernas – både fysiska personers och företagares – verksamhetsmöjligheter. Förslaget har potentiella konsekvenser för en stor personkrets: för närvarande har 392 000 personer anteckning om betalningsstörning i Finland. I propositionen har man också övervägt konsekvenserna av förslagen i rätt stor utsträckning. En anteckning om betalningsstörning gör det svårt eller till och med omöjligt att få kredit och kan göra det svårare att få exempelvis hemförsäkring och hyresbostad. En kortare lagringstid för uppgifter om betalningsstörningar som baserar sig på betalning av en fordran har därför bedömts kunna lindra de negativa följderna av anteckningarna och på så sätt förbättra ställningen för personer och hushåll som råkat i ekonomiska svårigheter. Det är också viktigt att en ny anteckning inte längre förlänger lagringstiden för en tidigare anteckning om betalningsstörning.

Särskilt för små företag medför anteckningarna om betalningsstörningar ofta liknande konsekvenser som för fysiska personer. Förkortningen av förvaringstiderna för anteckningar om betalningsstörningar gör det lättare att bedriva företagsverksamhet och inleda företagsverksamhet i de fall då de skulder som anteckningarna grundar sig på har betalats. De föreslagna ändringarna kan också ha exempelvis en sysselsättningsfrämjande effekt bland annat i och med att de förbättrar möjligheterna för företagare att börja om på nytt. Särskilt för företag kan en sträng användning av tratta leda till anteckningar om betalningsstörningar på rätt kort tid och utan myndighetsbedömning. Detta har på basis av erhållen utredning kunnat leda till anteckningar om betalningsstörningar också i sådana situationer där en tratta inte alls har nått företaget eller anlånt för sent med tanke på möjligheten att protestera. Även i sådana situationer är det av avgörande betydelse att förvaringstiden för anteckningar om betalningsstörningar jämkas. Ekonomiutskottet fäster dessutom uppmärksamhet vid att anteckningar om betalningsstörning kan inverka på ett företags eller en företagares kreditvärdighet också när anteckningarna inte direkt berör företagaren eller en företagsverksamhet som denne huvudsakligen bedriver. Anteckningar om betalningsstörning hos ett företag med ekonomiska svårigheter kan ha konsekvenser inte bara för ansvarspersonens eget kreditbetyg utan också för ansvarspersonens övriga företag.

I samband med beredningen av regeringspropositionen och vid ekonomiutskottets sakkunnighörande har man dock också identifierat de risker och eventuella problematiska konsekvenser för både gäldenärerna och borgenärerna som den föreslagna ändringen kan ha. Detta framhäver för sin del betydelsen av det positiva kreditupplysningsregister som är under beredning.

Den föreslagna ändringen har betydande konsekvenser för bedömningen av kreditvärdigheten och kreditgivarna. En anteckning om betalningsstörning har haft stor betydelse vid bedömningen av kreditvärdigheten, och enligt den utredning som ekonomiutskottet fått mångfaldiga de tidigare betalningsstörningarna sannolikheten för nya betalningssvårigheter. Det ligger också i den kreditansökandes intresse att kreditgivaren har möjlighet att bedöma betalningsförmågan på rätt sätt. Den föreslagna modellen minskar informationsinnehållet i kreditupplysningarna och det har framförts uppskattningar om att detta också kan leda till strängare kreditgivningskriterier och till

Utlåtande EkuU 35/2021 rd

att vanliga kreditprodukter inte längre är tillgängliga för alla. Att riskbedömningen blir svårare bedöms åtminstone kunna återspeglas i prissättningen av produkterna.

Bibehållandet av anteckningarna om betalningsstörningar under en längre tid än vad som nu föreslås kan också ha konsekvenser som förebygger överskuldssättning. Förslaget kan i vissa situationer också uppmuntra till betalning av de skulder som ligger bakom anteckningarna om betalningsstörningar på ett tillfälligt eller annars ohållbart sätt. Ett sådant tillvägagångssätt kan framhävas särskilt i situationer som hyresförhållanden. Den nu föreslagna ändringen kan exempelvis minska hyresvärdarnas metoder för bedömning av kreditvärdigheten: i synnerhet privata hyresvärdar har rätt svaga möjligheter att skaffa information om sina kunders tidigare betalningsbeteende redan på grund av kundförhållandets engångsnatur. Det är möjligt att det därför i större utsträckning än för närvarande på hyresmarknaden kommer att krävas hyresgarantier, utredning om hyresgästens inkomstuppgifter eller andra utredningar som visar hyresgästens betalningsförmåga. Den föreslagna regleringen kan också i övrigt försätta borgenärerna i olika ställning på basis av deras möjligheter att bedöma sina kunders betalningsförmåga. Exempelvis banker och andra institutionella kreditgivare har ofta större möjligheter till detta än privata aktörer.

Förslagets betydelse inskränks och å andra sidan lindras samtidigt också dess eventuella negativa konsekvenser av att en betydande del av gäldenärerna sannolikt inte skulle *klara av* alla sina skulder på ett sådant sätt att anteckningarna om betalningsstörning stryks ur registret. Vid ekonomiutskottets sakkunnighörande har det framförts en bedömning av att konsekvenserna av regeringspropositionen i själva verket gäller endast en liten grupp personer och företag som har klarat av eller kommer att kunna klara av alla sina skulder snabbt.

Ur den synvinkeln kan det också finnas behov av andra åtgärder som underlättar konsumenternas och företagens ställning och som trots betalningsstörningar säkerställer rätten till vissa grundläggande tjänster. Som en separat fråga utöver anteckningarna om betalningsstörningar är det motiverat att i fortsättningen bedöma exempelvis behovet av att föreskriva om företagares lagstadgade rätt till grundläggande banktjänster, försäkringstjänster och datakommunikationstjänster som behövs för näringsidkande.

Ekonomiutskottet fäster likaså uppmärksamhet vid att även om den nu föreslagna regleringen förkortar den lagstadgade förvaringstiden för anteckningar om betalningsstörningar, är det för att trygga regleringens konsekvenser viktigt att säkerställa att anteckningarna om betalningsstörning faktiskt avförs ur registret efter att fordringarna har blivit betalda. I den föreslagna regleringsmodellen är avförandet av en anteckning efter det att fordran har betalats beroende av att kreditgivaren har fått kännedom om att fordran har betalats. Då kan anmälan om betalning av fordran delvis bero på gäldenärens egen aktivitet, vilket kan försämra regleringens faktiska effektivitet.

Ekonomiutskottet fäster dessutom specifik uppmärksamhet vid formuleringen av den föreslagna 13 § 1 mom. 3 punkten. Enligt bestämmelsens ordalydelse och motiveringen till den är en förutsättning för lagring av uppgifterna uttryckligen att betalningskravet inte har bestridits med avseende på grunden eller beloppet. Bestämmelsen ger intrycket att även ett ogrundat bestridande av fordran, till exempel endast i syfte att undvika anteckning om betalningsstörning, utgör ett hinder för lagring av anteckningen även till den del försummelsen sedermera har konstaterats genom en lagkraftvunnen dom. Vid ekonomiutskottets sakkunnighörande har det uttryckts oro över att be-

Utlåtande EkuU 35/2021 rd

stämelsen kan öka antalet ogrundade rättstvister vars syfte endast är att avsiktligt undvika anteckning om betalningsstörning. Ekonomiutskottet föreslår att lagutskottet preciserar bestämmelsen i sitt betänkande. Ekonomiutskottet instämmer dock i det behov som konstateras i detaljmotiven av att förhindra deponering till den del talan har förkastats, när försummelsen av fordran således har bestritts med fog.

Ekonomiutskottets bedömning och fortsatta åtgärder — betydelsen av ett positivt kreditupplysningsregister

Vid bedömningen av förslaget är det fråga om en avvägning mellan de ovan beskrivna positiva och negativa effekterna. Ekonomiutskottet anser att det nuvarande systemet för lagring av anteckningar om betalningsstörningar har begränsat privatpersoners och företagens verksamhetsmöjligheter på ett oskäligt sätt både tidsmässigt och i sak. Ekonomiutskottet fäster uppmärksamhet vid att förkortningen av lagringstiderna för anteckningar om betalningsstörningar till exempel i Sverige avsevärt ökade sysselsättningen och rörligheten mellan regionerna, förbättrade inkomsterna och ökade kreditgivningen. Även om forskningen och den relevanta svenska lagstiftningen inte är direkt jämförbara med det föreliggande förslaget, stöder de bedömningen av förslagets positiva effekter.

Utskottet tillstyrker att lagringstiderna för anteckningar om betalningsstörningar förkortas i enlighet med propositionen. Förslaget kan ha betydande positiva konsekvenser för konsumenterna, företagandet och den ekonomiska dynamiken. De förslag som gäller lagringstiden för uppgifter om betalningsstörningar motsvarar till sina mål det som riksdagen har föreslagit i sitt ovan nämnda utlåtande. Ekonomiutskottet instämmer också i den bedömning av regleringens konsekvenser som presenteras i propositionen och betonar förslagets sporrande effekter ur både privatpersoners och företags synvinkel.

Avsikten är att det aktuella förslaget ursprungligen ska genomföras i samband med det positiva kreditupplysningsregistret. Ekonomiutskottet påskyndar beredningen av denna reform. Utskottet betonar att ett positivt kreditupplysningsregister utgör ett motstycke till det aktuella förslaget och för sin del lindrar de konsekvenser som den nu föreslagna regleringen eventuellt har för bedömningen av kreditvärdigheten. Ikraftträdandet av det nu aktuella förslaget före det positiva kreditupplysningsregistret förutsätter noggrann uppföljning och bedömning av reformens konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att lagutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 35/2021 rd

Helsingfors 14.10.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sanni Grahn-Laasonen saml
vice ordförande Hanna Kosonen cent
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Eeva Kalli cent
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Minna Reijonen saf
medlem Janne Sankelo saml
medlem Veikko Vallin saf
medlem Tuula Väättäinen sd
ersättare Aki Lindén sd
ersättare Raimo Piirainen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.